

Voortgezet Onderwijs Lelystad

**Aansprakelijkheid en Verantwoordelijkheden tijdens Activiteiten
in Samenhang met Onderwijs op Stichting voor Voortgezet Onderwijs Lelystad:
ISG Arcus
SG de Rietlanden
Scholengemeenschap Lelystad**

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Zorgplicht bij Activiteiten	
Inleiding	4
1. Zorgplicht en verzekering	4
2. Activiteiten	5
2.1. Stage	5
2.2. Maatschappelijke stage	6
2.3. Prestaties	7
2.4. Excursies en reizen	8
2.5. Vrijwillige activiteiten	8
3. Voorschriften voor docenten en stagebegeleiders om te voldoen aan de zorgplicht	8
Aansprakelijkheid	
Inleiding	9
4. Verzekeringen	9
5. Begripsbepaling schade	9
6. Aansprakelijkheid	10
6.1. Mogelijke oorzaken van aansprakelijkheid	10
6.2. Kwalitatieve aansprakelijkheid voor onrechtmatige daad medewerker	11
6.3. Aansprakelijkheidsbeperking	11
7. Enkele voorbeelden m.b.t. aansprakelijkheid	12
Bijlage 1: Stageovereenkomst	13
Bijlage 2: Vrijwaringsbeding	17

Leeswijzer

Het eerste gedeelte van deze notitie behandelt de verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid van begeleiders bij verschillende activiteiten die door leerlingen worden verricht. Hierbij wordt onderscheid gemaakt voor *verplichte* (in het lesprogramma opgenomen) en *vrijwillige* activiteiten. Naast de wettelijk toegestane werkzaamheden worden ook de werktijden voor de verschillende leeftijdscategorieën aangegeven. Ook worden voorbeelden van activiteiten beschreven. Tenslotte worden voorschriften gegeven om te voldoen aan de zorgplicht.

Bijlage 1 geeft de stageovereenkomst die voor alle activiteiten met een verplicht karakter gebruikt zal worden.

Het tweede gedeelte van deze notitie behandelt de meer verzekeringstechnische kant van aansprakelijkheid bij schade vanuit het oogpunt van de school. Er worden voorbeelden gegeven wanneer een school wel of niet aansprakelijk kan worden gesteld. Door ernstig verwijtbaar of roekeloos gedrag kan schade ook persoonlijk op een medewerker worden verhaald.

In Bijlage 2 wordt een voorbeeld gegeven van een vrijwaringsbeding dat de school in de schoolgids en op de website kan plaatsen, om ouders duidelijk te maken wat wel en niet door een verzekering wordt gedekt.

Bij de samenstelling van deze notitie is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Er is met diverse externe deskundigen, waaronder de verzekeringsmaatschappij, gesproken en er is gebruik gemaakt van deskundigheidsrapporten (zie de vele voetnoten). De opsomming van voorbeelden en voorschriften in deze notitie is limitatief.

Aan deze notitie kan geen rechtsgeldigheid betreffende de wettelijke voorschriften worden ontleend. Hiervoor wordt verwezen naar de officiële instanties en actuele websites.

Zorgplicht bij Activiteiten

Inleiding

Veiligheid is een groot goed. Ouders vertrouwen hun kinderen toe aan de school in de geruste veronderstelling dat het goed geregeld en veilig is.

Honderd procent veiligheid is helaas een utopie en een risicoanalyse kan dit nooit garanderen.

Menselijk handelen is vaak onvoorspelbaar, zeker bij meerdere participanten. Deze notitie is bedoeld als een leidraad voor de dragers van verantwoordelijkheden. Niet in de laatste plaats omdat onze maatschappij steeds meer verjuridiseert. We kennen nog geen 'claimcultuur' zoals in Amerika, maar ouders doen steeds vaker een aanspraak op een professionele houding van verantwoordelijken. Formalisatie van afspraken kan daarbij misverstanden voorkomen.

Goede voorlichting naar alle betrokkenen moet een preventieve werking hebben en leiden tot een reductie van risico's.

In het eerste deel van deze notitie worden de volgende buitenschoolse activiteiten onderscheiden:

- beroepsstage
- maatschappelijke stage,
- 'prestaties',
- excursies en reizen,
- overige activiteiten,

die in samenhang met onderwijs worden ondernomen.

De activiteiten vinden plaats onder de professionele verantwoordelijkheid van een bevoegde docent, zoals beschreven in de *Wet op het Voortgezet Onderwijs* en in de *Bekwaamheidseisen leraren en docenten*.

De verantwoording is door het bevoegd gezag van de school *gemandateerd* aan de docent, waarbij het bevoegd gezag altijd eindverantwoordelijk blijft.

Een onderwijs assisterende medewerker werkt altijd onder de verantwoordelijkheid van een docent.

1. Zorgplicht en verzekering

Op scholen rust een bijzondere zorgplicht, een verantwoordelijkheid ten opzichte van de gezondheid en veiligheid van de leerlingen gedurende de tijd dat leerlingen onder haar toezicht staan. Ten eerste als verantwoordelijke voor een veilige omgeving en ten tweede als toezichthouder tijdens bv. de les, practica, stages en buitenschoolse activiteiten.

Een school kan aansprakelijk worden gesteld als de zorgplicht geschonden is. Dat wil zeggen als de school niet aan de 'inspanningsverplichting' heeft voldaan. Er kan niet worden verwacht dat op iedere leerling of in elke situatie fysiek toezicht kan worden gehouden.

Voor iedere activiteit dient vooraf een risicoanalyse plaats te vinden die uiteraard afhankelijk is van de aard van de activiteit en de te verwachten risico's. Indien toezicht door een docent of stagegever niet continu mogelijk of niet wenselijk is en de omstandigheden dit toelaten, dienen de instructies dusdanig gegeven te zijn dat risico's tot een verantwoord minimum gereduceerd zijn.

Een school moet kunnen aantonen voldoende inspanning te hebben geleverd om aan de zorgplicht te hebben voldaan.

Een eiser dient bij schade te bewijzen dat de school nalatig is geweest en de schade het gevolg is van het onrechtmatig handelen.

Het bevoegd gezag (het bestuur) is de rechtspersoon die een school bestuurt en in stand houdt. Het risico van aansprakelijkheid en ongevallen dient door het bestuur te worden uitgesloten.

De door het bestuur afgesloten aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering via de Besturenraad biedt de school en haar personeel voldoende basale dekking (blz.8).

2. Activiteiten

N.B. De Rijksoverheid maakt onderscheid tussen *werk op verplichte basis* (beroepsstage en maatschappelijke stage, waarbij een stageovereenkomst verplicht is) en het verrichten van *activiteiten op vrijwillige basis* (zonder overeenkomst!), waarbij meer gedacht moet worden aan hulp bij een Open Huis Avond of de voorbereidingen van een schoolfeest.¹

2.1. Stage

Inrichtingsbesluit WVO, artikel 31: In het derde en vierde leerjaar kunnen de lessen in afdelingsvakken of intrasectorale of intersectorale programma's worden besteed aan stage. Artikel 34 geeft aan:

1. Het bevoegd gezag sluit met de leerling en/of diens wettelijk vertegenwoordiger en de stagegever tezamen een schriftelijke stageovereenkomst waaruit blijkt dat de leerling leeractiviteiten ontplooit in het kader van het stageplan.
2. De stageovereenkomst benoemt in elk geval:
 - de leeractiviteiten die de leerling bij de aangewezen stagegever op een of meer bepaalde stageplaatsen moet ontplooiën;
 - de aanvangsdatum, de einddatum en de tijden van de onder a bedoelde leeractiviteiten;
 - een regeling voor de begeleiding van de leerling bij de stagegever waarin in elk geval duidelijk wordt gemaakt welk aandeel in de begeleiding door de stagedocent respectievelijk door de stagebegeleider, aan te wijzen door of namens het bevoegd gezag onderscheidenlijk de stagegever, wordt verzorgd;
 - de wijze waarop de stagegever bij de beoordeling van de leeractiviteiten van de leerling wordt betrokken;
 - een regeling die de inspectie in staat stelt toezicht te houden op de leeractiviteiten die door de leerling bij de stagegever worden ontplooid.

Aangezien de beroepsstage in het vmbo een onderdeel is van het lesprogramma, is een stageovereenkomst *verplicht* (Inrichtingsbesluit W.V.O., art. 30a).

De stageovereenkomst (Bijlage 1, blz. 13) is gebaseerd op de model-stageovereenkomst van de Besturenraad. Door het afsluiten van een stageovereenkomst is de leerling verzekerd en wordt overeengekomen dat door de leerling veroorzaakte schade aan zaken van het stageverlenend bedrijf worden vergoed. Leerlingen zijn tijdens hun buitenschoolse activiteit verzekerd, inclusief de benodigde reistijd.⁷

De 'Basis Inspectiemodule (BIM) "Arbeid door Jongeren"² geeft aan welke soort arbeid (stagewerkzaamheden) voor welke leeftijdscategorie *in principe* is toegestaan in bedrijven en instellingen bij de verschillende soorten stage.

Leeftijdscategorie	Niet-industriële hulp arbeid van lichte aard*	Niet-industriële arbeid van lichte aard	Arbeid waaraan bijzondere eisen worden gesteld*
12 jaar of jonger	Niet toegestaan	Niet toegestaan	Niet toegestaan
13 of 14 jaar	Maatschappelijke stage	Niet toegestaan	Niet toegestaan
15 jaar	Beroepsstage	Beroepsstage	Niet toegestaan
16 of 17 jaar	Toegestaan	Toegestaan	Onder deskundig toezicht

* voor verklaring van de aard van werkzaamheden wordt verwezen naar de website van de Inspectie SZW²

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jongeren-en-werk>

² http://www.inspectieszw.nl/Images/Arbeid%20door%20jongeren_tcm335-327505.pdf en http://www.inspectieszw.nl/Images/Stage%20-%20leerlingen%20beneden%2018%20jaar_tcm335-327592.pdf

Leerlingen van 15 jaar mogen bij een beroepsstage, anders dan in een bij- of vakantiebaantje, werkzaamheden verrichten in een industriële omgeving en zo nodig met machines werken. Het leerelement staat hierbij voorop. Er zijn dan uiteraard zwaardere eisen gesteld aan het toezicht en de veiligheid.

De wet 'Nadere regeling kinderarbeid'³ (NRK) geeft aan wat onder de verschillende soorten arbeid bij verschillende activiteiten wordt verstaan.

Geén lichte arbeid is:

- wat volgens het 'Arbeidsomstandighedenbesluit'⁴ verboden is;
- arbeid waarbij psychosociale arbeidsbelasting niet kan worden voorkómen;
- verrichten van kassawerkzaamheden;
- waarbij niet in gevarieerde werkhoudingen kan worden gewerkt;
- waarbij lasten worden getild van meer dan 10 kg.;
- waarbij voorwerpen worden geduwd of getrokken waarbij meer dan 20 kg. kracht nodig is;
- waarbij permanent persoonlijke beschermingsmiddelen gedragen moeten worden (geldt m.i.v. 2011 niet meer voor beroepsstages).

Verder wordt verwezen naar de websites³.

Arbeidstijden beroepsstage (arbeid naast en in samenhang met onderwijs)

Leeftijd	Min. dagelijkse rust	Max. arbeidstijd	Pauze bij >4,5 uur stage	Zondags-arbeid
14 & 15 jaar	14 uur; In ieder geval tussen 19.00 – 07.00 uur	Per dag: 7 uur Per week: 35 uur	Min. 30 min. aaneengesloten	Nee
Bij de vaststelling van de totale arbeidstijd tellen lesuren en/of uren in bij- of vakantiebanen mee. 15-jarigen mogen tijdens vakantieweken tot 21.00 uur werken.				
16 & 17 jaar	12 uur; In ieder geval tussen 23.00 – 06.00 uur	Per dienst: 9 uur Per week: 45 uur Gem. 40 uur/wk	Min. 30 min. zo nodig opgesplitst in 15 min.	Nee, tenzij ...
Bij de vaststelling van de arbeidstijd per dag, week of 4 weken tellen lesuren en/of uren in bij- of vakantiebanen mee. Zie verder de website ² . Voor uitvoeringen bestaat een andere regeling.				

2.2. Maatschappelijke stage

Alle scholieren in het voortgezet onderwijs zijn verplicht vanaf schooljaar 2011-2012 gedurende hun schoolloopbaan minimaal 30 uur maatschappelijke stage te verrichten. Ingevolge het voorgeschreven karakter is ook hierbij het afsluiten van een *stageovereenkomst verplicht*. De website 'maatschappelijke stage' geeft een voorbeeld⁵, het model in Bijlage 1 volstaat. De activiteiten in het kader van Maatschappelijke stage vallen daarmee ook onder de arbeidsomstandighedenwet en de arbeidstijdenwet.⁶

De NRK maakt onderscheid tussen maatschappelijke stage en een bijbaan of de beroepsstage. Leerlingen van 13 en 14 jaar mogen –onder voorwaarden- op schooldagen niet-industriële arbeid van lichte aard verrichten, en ook op zondag als dat uit de aard van de stage voortvloeit³.

De voorlichting over de arbeidstijden van de Rijksoverheid⁴ is niet eenduidig met de wettelijke voorschriften^{3 en 4}. In onderstaande tabel zijn de wettelijke regelingen aangehouden.

³ http://www.st-ab.nl/wettennr01/0035-006_Nadere_regeling_kinderarbeid.htm

⁴ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jongeren-en-werk> en http://wetten.overheid.nl/BWBR0010346/geldigheidsdatum_27-03-2012 en <http://arbobeleid.arbozone.nl/artikelen/jeugdigen>

⁵ <http://www.maatschappelijkstage.nl/assets/Uploads/Formulier-stageovereenkomst.doc>

⁶ <http://www.maatschappelijkstage.nl/in-de-praktijk/arbo-and-atw/>

Arbeidstijden Maatschappelijke stage

Leeftijd	Min. dagelijkse rust	Max. arbeidstijd	Pauze bij >4,5 uur stage	Zondagsarbeid
12 jaar	Alleen een binnenschoolse stage is toegestaan.			
13&14 jaar	14 uur; In ieder geval tussen 19.00 – 07.00 uur	Per schooldag: 2 uur Per andere dag: 7 uur Per schoolweek: 12 uur. Max. aantal: 5 dagen.	Min. 30 min. aaneengesloten	Nee, tenzij ...*
15 jaar	12 uur; In ieder geval tussen 19.00 – 07.00 uur	Per schooldag: 2 uur Per andere dag: 8 uur Per schoolweek: 12 uur. Max. aantal: 5 dagen.	Min. 30 min. aaneengesloten	Nee, tenzij ...*
* Zondagsarbeid is toegestaan – altijd met nadrukkelijke toestemming van ouders- als dit uit de aard van het werk voortvloeit, bv. een kerkdienst. Zie verder wetsartikel 3.2 e.v. ³ . Voor deelname aan bv. toneeluitvoeringen bestaat een andere regeling.				

Voor leerlingen van 13 en 14 jaar worden in de NRK² voorbeelden gegeven van niet-industriële hulparbeid van lichte aard die tijdens een schoolweek, gedurende maximaal 2 uur per schooldag mogen worden verricht:

- oppassen bij familie of kennissen
- wassen van auto's
- behulpzaam zijn:
 - verspreiden van folders
 - in een gezinshuishouding
 - op een kinderboerderij.

Kinderen van winkeliers of agrariërs mogen deze werkzaamheden verrichten in het eigen bedrijf voor zover deze een geheel vormt met het woonhuis.

In 2009 is op de SVOL een kaderstellende beleidsnotitie vastgesteld voor de maatschappelijke stage. Hierin wordt ondermeer bepaald dat de huidige, verplicht gestelde 30 uur (destijds 72) gefaseerd zullen worden ingevuld:

Klas 1: veelal op school (leerlingenparlement, organisatie schoolfeest/activiteit, kamp, corvee, inzet bij presentaties, Gala, enz.): dichtbij mensen die je kent.

Klas 2: bij familie / straat / sportvereniging: bij bekenden, maar ook in aanraking met anderen. Ook mogelijkheden bij bv. schoolse projecten.

Klas 3: bij een vrijwilligersorganisatie of deelname aan een landelijke actie. Een vrijwilligers coördinatiepunt zal zo nodig intermediair zijn tussen de organisatie en de leerling/school.

De leerlingen van klas 2 en 3 verrichten hun maatschappelijke stages veelal buiten schooltijd.

2.3. Prestaties

In bepaalde vmbo-afdelingen is sprake van 'prestaties'. Leerlingen verrichten in het kader van hun opleiding een opdracht, die kan variëren van een eenmalige activiteit tot meerdere malen bij een instelling voor zorg, een sportclub, o.i.d. In overleg met ouders of wettelijke vertegenwoordigers kan worden overeengekomen dat een activiteit buiten de gestelde werktijden op of rond school kan plaatsvinden, bv. een garderobe- of serveerdienst of hulp-parkeerwacht bij een avondactiviteit (deze laatste activiteit is altijd onder toezicht van een docent/aangestelde BHV'er en/of officiële parkeerwacht).

Deze prestaties zijn vergelijkbaar met beroepsstages en worden dan ook als zodanig beschouwd. Ook bij dergelijke kleinere activiteiten is – in verband met verzekeringsdekking – een stageovereenkomst noodzakelijk.

2.4. Excursies en reizen

In het onderwijsprogramma zijn momenten dat aanschouwelijk onderwijs in de vorm van een excursie wenselijk is. Een (meerdaagse) reis of kamp kan ook vanuit sociaal-pedagogisch oogpunt aanvaardbaar zijn.

De leerlingen zijn *secundair* verzekerd via de door school afgesloten WA-verzekering, de doorlopende reisverzekering en de schoolongevallenverzekering. De wetgever gaat er echter van uit dat de primaire verantwoordelijkheid voor verzekering ligt bij de wettelijk vertegenwoordiger van de leerling.

'Risicovolle activiteiten' zoals die tijdens bv. 'Survival' bedreven worden, worden in de ongevallenverzekering niet uitgesloten, mits "kan worden aangetoond dat er sprake is geweest van training en enige bekwaamheid" (uit de polisvoorwaarden). Door aanwezigheid en hulp van deskundige, zo mogelijk gekwalificeerde begeleiding en gebruik van goed materiaal wordt de zorgplicht geoptimaliseerd.

Zeker bij dit soort activiteiten is een preventieve risicoanalyse aan te raden om de inspanningsverplichting tot risicoreductie aantoonbaar te maken.

2.5. Vrijwillige activiteiten

Leerlingen kunnen worden ingezet bij **vrijwillige** activiteiten die bv. na schooltijd plaatsvinden in school of in een buitengelegenheid. Te denken valt aan hulpparkeerwacht (onder begeleiding!), hulp in de garderobe, rondleidingen, hulp bij schoolfeest, uitserveren bij een receptie (als dit niet valt onder een beroepsstage), enz.

Uiteraard dient hierbij ook voldaan te worden aan een passende risicoanalyse, te maken afspraken en toezicht om te voldoen aan de **zorgplicht**.

Gezien het vrijwillige karakter van deze activiteiten is een overeenkomst niet nodig, maar wel overleg met ouders over minimaal de arbeidstijden.¹

3. Voorschriften voor docenten en stagebegeleiders om te voldoen aan de zorgplicht.

- Werk vanuit een vastgelegd (stage)plan en vanuit een schoolveiligheidsplan.
- Wees op de hoogte van eigen en andermans bevoegdheden en verplichtingen.
- Werk altijd met een (stage)overeenkomst als de leerling een verplichte activiteit buiten school verricht.
- Bepaal de tijden van de activiteit en de aard van de werkzaamheden n.a.v. de voorschriften. Let daarbij goed op de mogelijke veiligheidsrisico's zoals het werken met machines en/of activiteiten waarvoor bijzondere vereisten zijn gesteld.
- Ga na of de activiteit gedekt wordt door de verzekering.
- Maak afspraken over het toezicht door de stagebegeleider.
- Maak afspraken met alle betrokkenen hoe te handelen als toezicht niet ter plekke plaatsvindt.
- Laat de leerling vooraf aan een activiteit zelf een risicoanalyse opstellen. Spreek deze vooraf aan de stage door.
- Bespreek ten minste eenmalig de stageovereenkomst met de leerling.
- Zorg dat vóór aanvang van de activiteit een (bij minderjarigen: ook door wettelijke vertegenwoordigers) ondertekende (stage)overeenkomst op school aanwezig is.
- Wees verzekerd dat de stagebieder bekend is met de inhoud van de stageovereenkomst en deze voor akkoord ondertekend heeft. Zorg dat de stageovereenkomst bij de stagebegeleider ingeleverd is.
- Bespreek de stage met de leerling na en evalueer de stageplek, stagegever en de ontvangen begeleiding.

Aansprakelijkheid

Inleiding

Steeds vaker worden scholen en besturen door ouders aansprakelijk gesteld voor geleden materiële en immateriële schade. De wet kent geen aparte regeling over wettelijke aansprakelijkheid in schoolverband, daarom worden de algemene aansprakelijkheidsregels toegepast. In principe draagt ieder (bij jonger dan 14 jaar: de ouders) zijn eigen schade, tenzij een ander aansprakelijk kan worden gesteld. Er is echter geen eenduidige jurisprudentie, iedere situatie is uniek en een rechter gaat nooit automatisch uit van een eerder geval dat lijkt op de aan hem voorliggende casus.

4. Verzekeringen

De SVOL heeft voor alle scholen een Aansprakelijkheidsverzekering en een Ongevallenverzekering afgesloten via de Besturenraad bij Raetsheren van Orden, Alkmaar. Hiermee zijn zowel medewerkers als leerlingen (onder voorwaarden) verzekerd.

Hieronder worden ook verstaan: gastdocenten, stagiaires, inleenkrachten, vrijwilligers en overigen die op verzoek van de school aan de met de school verband houdende activiteiten deelnemen. Het basispakket omvat:

- een aansprakelijkheidsverzekering voor zowel personenschade als vermogensschade;
- een aansprakelijkheidsverzekering voor bestuursleden (bestuursaansprakelijkheid);
- een schoolongevallenverzekering, waarmee de leerlingen ook verzekerd zijn tijdens de reistijd van huis naar school en naar bv. een stageplek of andere schoolactiviteiten en vice versa (zie ook artikel 11 en 12 van de Stageovereenkomst). De verzekering geldt tijdens de schooluren, c.q. evenementen in schoolverband gedurende de volledige tijd dat leerlingen onder toezicht staan van personeel (in de ruimste zin van het woord).

Het basispakket is uitgebreid met een rechtsbijstandsverzekering en een doorlopende reisverzekering. De laatste biedt wereldwijd dekking voor reizen, kampen en excursies die onder auspiciën van de SVOL plaatsvinden.

Daarnaast is via de Besturenraad een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering en een rechtsbijstandsverzekering afgesloten.

De school is in principe niet aansprakelijk voor schade veroorzaakt door leerlingen. De wetgever legt de primaire verantwoordelijkheid voor een adequate aansprakelijkheidsverzekering –afhankelijk van de leeftijd- óf bij de leerling zelf óf bij diens ouders/verzorgers. Deze kunnen zich daartegen particulier verzekeren. Leerlingen zijn ‘secundair’ via school verzekerd voor waar de dekking van hun eigen verzekering niet toereikend is.⁷ De particuliere eigen verzekering dient eerst aangesproken te worden. In een arrest van de Hoge Raad (2011) is gesteld dat een onderwijsinstelling niet zondermeer verplicht is een ongevallenverzekering af te sluiten, zeker niet een verzekering die adequate dekking biedt voor van de school uitgaande *risicovolle* activiteiten, zoals algemeen omschreven in de verzekeringpolis.⁸

Als een benadeelde aannemelijk kan maken dat de school niet voldaan heeft aan de zorgplicht, kan de school aansprakelijk worden gesteld⁹.

In de stageovereenkomst is artikel 12 opgenomen die -onder de gestelde voorwaarden- de school aansprakelijk stelt bij schade veroorzaakt door een leerling.

Bij een schade dient de school de regels van de verzekeringsmaatschappij altijd na te leven. Afwijking kan leiden tot uitsluiting.

Het ontslaat de school niet van de (morele) verplichting medeleven te betonen ten aanzien van de situatie waarin de benadeelde zich door het ongeval of de gebeurtenis bevindt.

⁷ Uit: Verzekeringshandboek t.b.v. leden van de Besturenraad, Raetsheren van Orden

⁸ Uit: Onderwijsblad 18, 12 november 2011. p.9

⁹ http://www.vosabb.nl/uploads/media/VOS_katern_15.pdf

5. Begripsbepaling schade

Schade kan zowel materieel als immaterieel zijn. Het kan dan gaan om:

- Zaakschade (bv. reparatieschade bij aanrijding);
- Personenschade (letselschade en/of smartengeld);
- Risicoaansprakelijkheid (bv. bij gebrekkig gebouw en/of inrichting)
- Schuldaansprakelijkheid (bv. bij slechte kwaliteit onderwijs).

Het Nederlands rechtstelsel stelt de werkgever risicoaansprakelijk voor fouten van ondergeschikten. Hieronder worden verstaan: alle medewerkers die in opdracht van het bevoegd gezag handelen¹⁰.

Er is sprake van onrechtmatig handelen bij: (vb. zijn van jurisprudentie)

- Inbreuk op een recht (bv. onterechte schorsing, onterechte doublure, inbreuk lichamelijke integriteit).
- Nalatigheid (van wettelijke plicht; bv. niet opmerken/doorgeven van absentie waarbij leerling in problemen komt. Onvoldoende toezicht of maatregelen bij bv. risicovolle activiteit of waardoor deze daardoor ontstaat.).
- In strijd met ongeschreven regels met wat betamelijk is (zorgvuldigheid of zorgplicht; bv. voorkómen van pesten – jurisprudentie Almere, 2003).

6. Aansprakelijkheid

Een school is aansprakelijk als:

- als een medewerker handelt in opdracht van de school en toch een onrechtmatige daad verricht;
- deze onrechtmatige daad aan de school is toe te rekenen;
- er door de gedupeerde schade is geleden;
- er tussen handelen of nalaten van de school en de schade causaal verband bestaat;
- de geschonden norm ten doel heeft om de gedupeerde (benadeelde) te beschermen (m.a.w. als de 'beschermende maatregel' door het handelen teniet is gedaan).

N.B.: Een toerekenbare onrechtmatige daad wordt een 'fout' genoemd.

N.B.: Een gedupeerde moet zelf aantonen dat schade is veroorzaakt door onrechtmatig handelen of nalaten door de school.

N.B.: Algemene lijn in jurisprudentie: Op docenten/scholen rust een bijzondere zorgplicht t.a.v. de gezondheid en veiligheid van leerlingen die aan hun zorg zijn toevertrouwd en onder hun toezicht staan. Overigens geldt hierbij dat de school geen 'resultaatsverplichting' heeft, wel een 'inspanningsverplichting'. Honderd procent veiligheid kan nooit worden gegarandeerd, maar wel worden nagestreefd doordat de school zich houdt aan voorschriften, zorgplicht en toezicht.

N.B. Als een docent opzettelijk of uit (bewuste) roekeloosheid het veiligheidsbeleid of andere, door de school opgestelde, protocollen niet nakomt, kan hij persoonlijk aansprakelijk worden gesteld op basis van verwijtbaar handelen of nalaten van handelen (onrechtmatige daad).¹¹

6.1. Mogelijke oorzaken van directe aansprakelijkheid

1. *Geen of slecht toezicht houden.* Dat toezicht betreft niet alleen de lesperiode ("even koffie halen!"), maar ook de perioden buiten de lessen (vlak voor en na schooltijd, tijdens pauzes en tussenuren), waarin de leerling zich op of rond de school bevindt en van de school kan worden verwacht dat ze toezicht houdt. Buiten de school is de school verplicht toezicht te houden tijdens bv. excursies, werkweken en buitenschoolse activiteiten. De (verzekerings)verantwoordelijkheid van de school geldt (bij jurisprudentie) een kwartier voor en na schooltijd en tijdens de rit van en naar school of een buitenschoolse activiteit, zoals stage.¹¹
2. *Wegens risicoscheppende opdrachten.* Als een leerling een opdracht moet doen waarvan van te voren was te voorzien dat deze gevaarlijk was. Als de medewerker geen of onvoldoende veiligheidsmaatregelen heeft getroffen en/of daarbij geen of slechte

¹⁰ http://www.vosabbverzekeringen.nl/pdf/vosabb_stageverzekering.pdf

¹¹ http://www.vosabb.nl/uploads/media/VOS_katern_15.pdf

instructie verstrekt heeft (nalatigheid kan worden verweten) en de leerling door het uitvoeren ervan letsel oploopt.

3. *Wegens niet naleven van veiligheidsvoorschriften.* De school is verplicht t.b.v. de veiligheid en gezondheid van haar medewerkers en leerlingen een schoolveiligheidsplan op te stellen. Ook ten aanzien van lessen waarbij gereedschap, machines of gevaarlijke stoffen worden gebruikt zal het ontbreken van veiligheidsvoorschriften als een tekortkoming van de school worden gezien.

Als een leerling onder schooltijd naar huis gestuurd wordt (bv. om gymspullen op te halen) en hem overkomt iets, dan is de leerling medeverzekerd via school. De school is niet aansprakelijk als de leerling een ongeluk veroorzaakt, maar de ouders van de leerling (jonger dan 14 jaar) of de leerling zelf. In dat geval is het de leerling die een onrechtmatige daad pleegt. (contact eerstelijnsadviseur VOS/ABB).

Aangezien de rechtstreekse route van school naar huis (v.v.) als bekend wordt verondersteld, zal de aansprakelijkheid van de school voor schade die een leerling oploopt, beperkt zijn. Het is zeker aan te bevelen om bij het wegsturen van de leerling te benadrukken om voorzichtig te zijn. Als bekend is of wordt gemaakt dat een leerling niet alleen naar school komt, of niet in huis kan, dient deze leerling niet alleen naar huis gestuurd te worden. Dit kan bv. optreden bij een leerling met NLD, waarbij een oriëntatiestoornis symptomatisch is, of andere aandoeningen waarbij gevaar zou kunnen optreden.

Een beleidsregel kan zijn om de leerling eerst langs een functionaris, die op de hoogte is van de achtergrond van de leerling, te sturen en de vertrektijd en aankomsttijd te noteren om zo nodig te anticiperen.

N.B.: Hierover is geen jurisprudentie gevonden.

6.2. Kwalitatieve aansprakelijkheid voor onrechtmatige daad van een medewerker¹²

De school heeft een kwalitatieve aansprakelijkheid voor onrechtmatige daden gepleegd door haar medewerkers (én vrijwilligers). Dat houdt in: wanneer een ondergeschikte door een fout schade toebrengt aan een derde, is degene in wiens dienst de ondergeschikte zijn taak vervult, aansprakelijk voor deze schade. Dat is dus de werkgever, i.c. het schoolbestuur. De schadelijgende derde kan een leerling of een collega zijn, maar ook iemand die losstaat van de school. Voor de kwalitatieve aansprakelijkheid van de school voor een toerekenbare onrechtmatige daad van een medewerker zijn 2 voorwaarden:

1. De medewerker pleegt de onrechtmatige daad tijdens het verrichten van zijn taak en de kans dat dit zou gebeuren is vergroot door de opdracht van de school tot het uitoefenen van de opgedragen taken.
2. De school heeft uit hoofde van de rechtsbetrekking zeggenschap over de gedragingen waarin de fout is gelegen.

N.B.: Als de werkgever kan aantonen dat schade is ontstaan door opzet, ernstig verwijtbaar of roekeloos gedrag, dan kan de schade op de medewerker worden verhaald.

N.B.: Als een werkgever de medewerker niet heeft opgedragen bij de uitoefening van het werk gebruik te maken van privé-eigendommen, is werkgever daarvoor niet aansprakelijk.

N.B.: De persoonlijke W.A.-verzekering van de medewerker geldt niet (altijd) voor schade veroorzaakt tijdens het uitoefenen van een beroep.

N.B.: Wanneer een medewerker niet handelt uit hoofde van zijn beroep en dus persoonlijk verantwoordelijk is, moet deze persoon in principe de schade geheel zelf dragen.

6.3. Aansprakelijkheidsbeperking

- Handelingen dienen plaats te vinden in overeenstemming met een schoolveiligheidsplan.
- Alle medewerkers dienen op de hoogte te zijn van eigen en andermans bevoegdheden en verplichtingen.
- De aansprakelijkheid t.a.v. persoonlijke eigendommen van leerlingen wordt beperkt door opname in de schoolgids en op de website van een zgn. vrijwaringsbeding (zie Bijlage 2,

¹²

<http://www.schoolveiligheid.nl/aps/School+en+Veiligheid/veiligheid+en+beleid/Algemeen/Wetgeving/wettelijke+aansprakelijheid.htm>

van VOS/ABB). Daarbij geeft de school aan dat geen enkele aansprakelijkheid wordt aanvaard voor diefstal of het zoekraken van spullen van de leerlingen.

- De scholen bieden voldoende mogelijkheid voor leerlingen om spullen in leerlingenkastjes op te bergen.
- Er is videobewaking op verschillende plaatsen in de scholen.
- Tijdens de LO-lessen gelden de voorschriften om geen waardevolle spullen mee te nemen. In voorkomende gevallen hebben leerlingen de mogelijkheid om waardevolle spullen bij de docent af te geven. Dit legt een verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid voor toezicht neer bij de docent, tenzij deze de spullen opbergt in een afgesloten ruimte en daarmee voldoet aan de inspanningsverplichting.
- 'In beslag genomen' spullen (denk aan een telefoon) dienen bewaard te worden in een afgesloten ruimte of in een kluis.

Als deze maatregelen gehandhaafd worden, is het redelijk aan te nemen dat de aansprakelijkheid wordt uitgesloten middels een vrijwaringsbeding.

Uiteraard is het aan de Landelijke Klachten Commissie of de rechter om dit in voorkomende gevallen te bepalen.

7. Enkele voorbeelden m.b.t. aansprakelijkheid

- **Buitenschoolse activiteiten:** zeker als de activiteit door verkeerstrajecten loopt, is het – verzekeringstechnisch- wettelijk verplicht om op essentiële punten in het parcours zgn. evenementen-verkeersregelaars te posteren. Als het verkeer daadwerkelijk geregeld moet worden, dienen dit voor de verzekering officiële –door de korpschef politie aangestelde- verkeersregelaars te zijn. Ook als een activiteit in een bosgebied plaatsvindt, is het om veiligheidsredenen aan te raden hier te posteren.
- **Open Huis avond** en andere vrijwillige activiteiten: leerlingen helpen graag. Gezien het vrijwillige karakter is een overeenkomst niet gewenst. Wel is –afhankelijk van de leeftijd van de leerling- toestemming van de ouders en overleg over de 'werkzaamheden' en de 'arbeidstijden' wenselijk. Als leerlingen als hulpverkeersregelaar (hulpparkeerwacht) optreden, moet hun rol duidelijk beperkt zijn. Van te voren dienen zij aantoonbaar instructie -ook over veiligheid- te hebben verkregen. De leerlingen dienen onder toezicht te staan van een officiële verkeersregelaar. Daarbij dienen zij herkenbaar te zijn door een verkeersvest met het opschrift 'verkeersregelaar'.
- **BHV'er:** een door de school aangestelde BHV'er is niet persoonlijk aansprakelijk. De werkgever is ook in dit geval verantwoordelijk (artikel 1, Arbo-wet). Tenzij er dus weer sprake is van opzet of (bewuste) roekeloosheid door de BHV'er.
- **Schoolfeest:** als de school het feest organiseert, is de school aansprakelijk voor schade. Als de school meewerkt aan de organisatie, maar zelf niet verantwoordelijk is, ligt de aansprakelijkheid bij de organisatie. Medewerkers die dan toezicht houden, doen dit op *persoonlijke titel* (niet namens de school!). Het is aan te bevelen om vooraf ouders te informeren en duidelijk te maken waar de verantwoordelijkheid ligt.
- **Vervoer van leerlingen met privé auto:** als leerlingen onder verantwoordelijkheid van school naar een zwembad, feestje of excursie met eigen auto's vervoerd worden, wordt de aansprakelijkheid sterk beperkt door een inzittendenverzekering. Het is goed om dit vooraf met de medewerkers en ouders/chauffeurs te overleggen.

Stichting voor Voortgezet Onderwijs Lelystad

SVOL

Stageovereenkomst

Stageovereenkomst

Ondergetekenden

1. Naam school:
Gevestigd te:
Vertegenwoordigd door:
In de functie van: (stagedocent)
Hierna te noemen "school"

en
2. Naam stagegever:
Gevestigd te:
Hierna te noemen "stagegever"
Vertegenwoordigd door:
In de functie van: (stagebegeleider)
Vervangend stagebegeleider

- en
3. Naam stagiair*:
Adres:
Woonplaats:
Geboortedatum:
Student aan de hierboven genoemde school
Hierna te noemen "stagiair"

* wanneer de stagiair minderjarig is, wordt deze overeenkomst met diens wettelijke vertegenwoordiger(s) gesloten

Verklaren het volgende te zijn overeengekomen:

Artikel 1

De stagegever stelt de stagiair in de gelegenheid om in het kader van het onderwijsprogramma van de school stage te lopen. De stage beoogt de stagiair die leeractiviteiten te laten ontplooiën die in het stageplan zijn opgenomen. De stagegever draagt de stagiair slechts taken op die passen in het stageprogramma. Het stageplan maakt onderdeel uit van deze overeenkomst.

Artikel 2

De stage omvat in totaal uur. Zij vangt aan op en eindigt op.....
De stage vindt plaats op de door de stagegever aangewezen stageplaats(en) en tijdstippen. Voor de stagetijden kan daarbij worden aangesloten bij een bestaande werktijdregeling.

Artikel 3

De begeleiding van de stagiair zal zowel vanuit de school als vanuit de stagegever plaatsvinden.

De stagegever verbindt zich voldoende tijd aan het begeleiden van de stagiair te besteden en wijst een stagebegeleider aan die belast is met de dagelijkse begeleiding van de stagiair waar het gaat om het feitelijk verrichten van werkzaamheden, alsmede met het contact met de school. Vanuit de stagegever zal als stagebegeleider optreden: zie onder 2.

De school wijst een stagedocent aan die belast is met de begeleiding van de stagiair waar het gaat om de realisatie van de leeractiviteiten. De stagedocent kan voor het goede verloop van de stage aanbeveling doen aan de stagegever en de stagiair. Vanuit de school zal als stagedocent optreden: zie onder 1.

Artikel 4

De stagiair volgt bij de stagegever de aanwijzingen van de stagebegeleider op en houdt zich aan (interne) procedures en voorschriften die voor de stageplek van toepassing zijn.

Artikel 5

De stagegever draagt er zorg voor dat de werkplek en -situatie van de stagiair voldoet aan de geldende (arbo-)wet- en regelgeving.

De stagiair neemt in het belang van orde, veiligheid en gezondheid de door de stagegever gegeven gedragsregels en aanwijzingen in acht.

De stagiair is verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem/haar gedurende zijn/haar stageperiode ter kennis is gekomen en waarvan hij/zij weet of redelijkerwijs behoort te weten dat het van vertrouwelijke aard is. Voor publicatie van het stageverslag is voorafgaande toestemming van de stagegever vereist.

Artikel 6

De stagegever verstrekt de onderwijsinspecteur van de school desgewenst alle noodzakelijke informatie over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de stage en het onderliggende stageplan.

Artikel 7

In het geval van ziekte of afwezigheid wegens een dringende reden, alsmede van hervatting na ziekte of na afwezigheid, stelt de stagiair de stagegever en de school onverwijld op de hoogte. De stagegever informeert de school direct in geval van verzuim van de stagiair.

Artikel 9

Bij problemen tijdens de stage richt de stagiair zich allereerst tot de stagebegeleider.

Geschillen tussen de stagiair en de stagebegeleider worden voorgelegd aan de stagedocent.

Indien de stagebegeleider, de stagedocent en de stagiair niet tot een oplossing komen wordt het probleem voorgelegd aan de vertegenwoordiger van de school en de vertegenwoordiger van de stagegever, zoals vermeld boven aan deze overeenkomst.

Artikel 10

Bij de beoordeling van de stagiair door de school zal het oordeel van de stagebegeleider worden meegewogen.

Artikel 11

De school heeft via de Besturenraad een ongevallenverzekering afgesloten die ook op de stagiair gedurende diens feitelijke stagewerkzaamheden van toepassing is.

Artikel 12

De school vrijwaart de stagegever tegen eventuele aanspraken van derden op grond van artikel 6:170 BW wegens fouten van de stagiair tijdens de uitoefening van de stagewerkzaamheden voor de stagegever.

De school is aansprakelijk voor schade toegebracht aan de stagegever door een onrechtmatige daad van de stagiair tijdens de uitoefening van de stagewerkzaamheden voor de stagegever.

Deze vrijwaring en aansprakelijkheid geldt uitsluitend indien en voor zover de aansprakelijkheidsverzekering van de school daarvoor dekking biedt en de stagegever aantoont dat de stagiair bekend was met de binnen de stagegever vastgestelde protocollen / instructies / voorschriften.

Artikel 13

De overeenkomst eindigt aan het einde van het onder artikel 2 genoemde tijdvak.

Tussentijdse beëindiging geschiedt bij onderling goedvinden van partijen en in ieder geval:

Na schriftelijke aanzegging van de school aan de stagegever, indien de school - na de stagiair, de stagebegeleider en de stagedocent te hebben gehoord - zich ervan heeft overtuigd dat:

de stagegever de uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichting niet of onvoldoende nakomt; ofwel zich zodanige omstandigheden voordoen dat van de stagiair redelijkerwijs niet kan worden verlangd dat hij/zij de stage voortzet. Na een met redenen omklede schriftelijke aanzegging van de stagegever aan de school en de stagiair, indien zich zodanige omstandigheden voordoen, dat van de stagegever het laten voortduren van deze overeenkomst redelijkerwijs niet kan worden verlangd.

Artikel 14

Deze stageovereenkomst is geen arbeidsovereenkomst in de zin van artikel 7: 610 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 15

De (eventueel) voor de stagiair benodigde persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) vallen onder verantwoordelijkheid van de stagegever. Naast verstrekking van de PBM borgt de stagegever de bij de PBM behorende instructie en/of opleiding. Waar van toepassing tekent de stagiair (of diens wettelijk vertegenwoordiger) voor ontvangst en correct gebruik van de voorgeschreven PBM.

Aldus overeengekomen en in drievoud getekend:

Plaats:.....

Datum:.....

1. Voor de school
Naam:.....

2. Voor de stagegever
Naam:.....

3. De stagiair
Naam:.....

4. Bij minderjarigheid van de stagiair:
de wettig vertegenwoordiger
Naam:.....

Bijlage 2 (Vrijwaringsbeding, voor in de schoolgids of op de website)

De SVOL heeft een verzekeringspakket afgesloten, bestaande uit een ongevallenverzekering en een aansprakelijkheidsverzekering.

Op grond van de **ongevallenverzekering** zijn alle betrokkenen (leerlingen, personeel, stagiaires, vrijwilligers) verzekerd bij schoolactiviteiten.

De verzekering geeft recht op een (beperkte) uitkering indien een ongeval tot blijvende invaliditeit leidt. Ook zijn de geneeskundige en tandheelkundige kosten gedeeltelijk meeverzekerd, voor zover de eigen verzekering van betrokkene geen dekking biedt (bijvoorbeeld door eigen risico). Materiële schade (kapotte bril, fiets, enz.) valt niet onder de dekking.

De ongevallenverzekering geldt voor de tijd van huis naar school, onder schooltijd en voor de tijd van school naar huis, uitgaande van de kortste weg.

Onder schooltijd vallen ook de tijden buiten de reguliere schooltijden, bijvoorbeeld als wij op schoolreis of op schoolkamp gaan.

De **aansprakelijkheidsverzekering** biedt zowel de school zelf als zij die voor de school actief zijn (bestuursleden, personeel, stagiaires, vrijwilligers) dekking tegen schadeclaims ten gevolge van onrechtmatig handelen.

Wij attenderen u op twee aspecten die vaak aanleiding zijn tot misverstand:

- Ten eerste is de school c.q. het schoolbestuur niet (zonder meer) aansprakelijk voor alles wat tijdens de schooluren en buitenschoolse activiteiten gebeurt. Wanneer dit wel het geval zou zijn, zou alle schade die in schoolverband ontstaat door de school moeten worden vergoed. Deze opvatting leeft wel bij veel mensen maar is gebaseerd op een misverstand. De school heeft pas een schadevergoedingsplicht wanneer er sprake is van een verwijtbare fout. De school (of zij die voor de school optreden) moeten dus te kort zijn geschoten in hun rechtsplicht. Het is mogelijk dat er schade wordt geleden zonder dat er sprake is van enige onrechtmatigheid. Bijvoorbeeld tijdens de gymnastiekles een bal tegen een bril. Die schade valt niet onder de aansprakelijkheidsverzekering en wordt (dan ook) niet door de school vergoed.
- Ten tweede is de school niet aansprakelijk voor (schade door) onrechtmatig gedrag van leerlingen. Leerlingen (of hun ouders als de leerlingen jonger zijn dan 14 jaar) zijn primair zelf verantwoordelijk voor hun doen en laten. Een leerling die tijdens de schooluren of tijdens andere door de school georganiseerde activiteiten door onrechtmatig handelen schade veroorzaakt, is daar dus in de eerste plaats zelf (of de ouders) verantwoordelijk voor. Het is dus van belang dat ouders/verzorgers zelf een particuliere aansprakelijkheidsverzekering hebben afgesloten.